

Ana Metal Sanayi Sektörü Finansal Analizi

İbrahim Korkmaz Kahraman¹

Özet

Bu bölümde, ana metal sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin 2018 ile 2022 yılları arasındaki finansal analizine odaklanılmaktadır. Analizler, işletmelerin finansal durumu ve etkinliğini değerlendirmek için çeşitli finansal oranları kullanmaktadır. Bu finansal oranlar, sektördeki işletmelerin likidite oranları, mali yapı oranları, faaliyet oranları, kârlılık oranları, büyüme oranları ve borsa performans oranları gibi ana başlıklar altında gerçekleştirilmiştir. İlk olarak, işletmelerin likidite oranları incelenmiş ve sonuçlar, sektörün genel anlamda likidite konusunda sağlam bir temele sahip olduğunu göstermektedir. İşletmeler, kısa vadeli borçlarını ödeme yeteneklerini korumaktadır. Ancak, mali yapı oranlarına bakıldığında, işletmelerin borçlanma düzeylerinin yüksek olduğunu ve özellikle kısa vadeli borçların fazla olduğu görülmektedir. Kârlılık oranlarına baktığımızda, sektörün genel kârlılık düzeyinin dalgalı olduğu görülmektedir. Kârlılık oranlarının genellikle düşük olduğu, ancak son yıllarda artış eğilimi gösterdiği görülmektedir. Alacak devir hızı, işletmelerin alacaklarını hızlı bir şekilde tahsil ettiklerini göstermektedir. Ancak, stok sürelerinin kısmen yüksek olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca, büyüme oranları ve borsa performans oranları, sektörün gelecekteki büyüme potansiyelini ve yatırımcıların ilgisini çektğini göstermektedir.

1. Giriş

Ana metal sanayi, ürettiği ürünler nedeniyle imalat sanayinin en önemli sektörlerinden biridir. Bu sektör inşaat, gemi yapımı, otomotiv, savunma, demiryolu, vagon, makine vb. sektörlerde önemli bir kaynak olarak hizmet vermekte, böylece birçok sektörün faaliyetlerini kolaylaştırmaktadır. Üstün mekanik özellikleri nedeniyle metal, önemli bir yapı ve makine malzemesi olarak kabul edilmekte, böylece dünya ekonomisine önemli katkılar sağlamaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), ana metal sanayini demir çelik ana sanayi ve demir çelik dışındaki ana metal sanayinin alt sektörleri olarak sınıflandırmaktadır. Demir çelik dışındaki ana metal sanayi grubunda değerli metaller, çinko, kurşun, bakır, alüminyum, kalay ve diğer demir dışı metaller üretilmektedir (Özden ve Haçikoğlu, 2017:2). ISIC Rev.3² sınıflandırmasına göre ana metal sanayi, imalat sanayinin alt bölümlenmesinde 27. Grupta yer almaktadır. Grup 27 altında üçlü düzeyde 3 alt sektör ve dördü düzeyde 4 alt sektör bulunmaktadır. Bu sektörler üçlü düzeyde aşağıda gösterilmiştir:

- 1) 271 Demir çelik ana sanayi
- 2) 272 Demir çelik dışındaki ana metal sanayi
- 3) 273 Metal döküm sanayi

1 Öğr. Gör. Dr., Pamukkale Üniversitesi, ikahraman@pau.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5083-3586

2 https://unstats.un.org/unsd/classifications/Econ/Download/In%20Text/ISIC_Rev_3_English.pdf

NACE Rev. 1.1 sınıflandırmasına göre 5 alt sektör üçlü düzeyde, 16 alt sektör ise dörtlü düzeydedir (Şahinkaya, 2012:614). Ana metal sanayinin NACE Rev. 1.1'e göre üçlü düzeyde sınıflandırılması aşağıda gösterilmiştir.

- 1) 271 Ana demir ve çelik ürünleri ile demir alaşımları imalatı
- 2) 272 Boru imalatı
- 3) 273 Demir ve çeliğin diğer ilk işlemleri
- 4) 274 Demir çelik dışındaki ana metal sanayi
- 5) 275 Metal döküm sanayi

Ana metal sanayinin en önemli alt sektörlerinden birisi demir çelik sanayidir. Demir çelik sektörü, diğer birçok sektöre girdi sağladığı için önemlidir. Çoğu inşaat malzemeleri olmak üzere tüm demir ve çelik ürünlerinin, makine ve taşıtların üretimine katkıda bulunur. Demir çelik sektörü aşağıda listelenen alt sektörlerden oluşmaktadır:

Yassı hadde ürünleri: Yassı hadde ürünleri; soğuk halledenmiş ürünler, levha, teneke ve sıcak haddelenmiş ürünler olarak sınıflandırılmaktadır (Tatlıdil ve Sayın, 2011:22).

Vasıflı çelik sektörü: Bütün dövme ve makine imalat sanayinde kullanılmaya uygun olan, kimyasal, fiziksel ve metalurjik özellikleri tedarik edilebilen ve teslimatın yerine getirilmesi için gerekli tüm güvenilir muayene ve ölçüm testleri müşterinin talebi üzerine gerçekleştirilebilen ve ilgi çeken belgeleri ortaya koyabilen, karbon, orta ve yüksek alaşımlı çelik ürünleridir (Birleşik Metal İşçileri Sendikası, 2003:7).

Uzun çelik ürünleri alt sektörü: Hurda veya demir cevherinden başlayarak sıvı çelik üretiminden sonra çeşitli yöntemlerle kütük, blum ve ingot haline getirilen çelik fabrikalarının ürettiği kütük, blum, orta, hafif ve ağır profil veya düz betonarme, kangal, tel ve çelik çubukları kapsamaktadır.

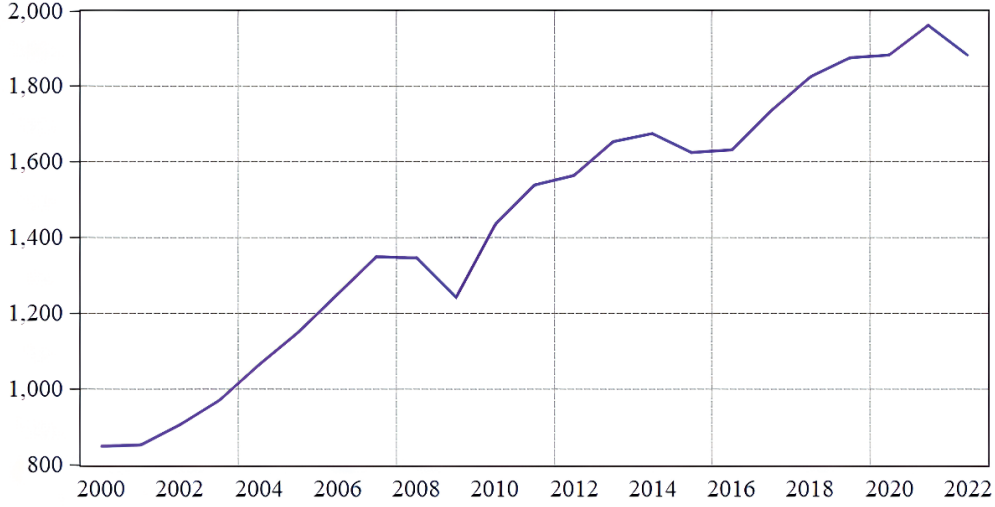
Çelik boru sektörü: Üretim yöntemlerine göre, dikişsiz ve dikişli (spiral dikişli ve boyuna dikişli) borular; boyutlarına göre, büyük borular, orta büyüklükteki borular ve küçük borular; kullanım alanlarına göre ise, yapı profilleri, koruyucu borular ve sondaj boruları, mekanik profiller ve borular, doğalgaz ve petrol boruları, özel hassas borular, standart gaz ve su boruları, ısıya ve yüksek basınca dayalı borular şeklinde kategorize edilmektedir (Çelik Boru İmalatçıları Derneği, 2017:1).

Ana metal sanayinin bir diğer önemli alt sektörü de metal döküm sanayidir. Metal döküm sanayi, metallere değer katan en önemli sektörlerden biridir. Gündelik hayatın her aşamasında, kuyumculuktan ağır sanayiye, tarım makinelerinden gemicilik sektörüne kadar çok çeşitli sektörlerde döküm yöntemleriyle üretilen malzemeler kullanılmaktadır (Uygurtürk ve Korkmaz, 2012:99). Ana metal sanayinin bir diğer önemli alt sektörü ise demir çelik dışındaki ana metal sanayidir.

2. Türkiye ve Dünyada Ana Metal Sanayi Sektörü

Ana metal sanayi sektörü, ülke ekonomilerinde sanayinin gelişmesinde önemli role sahip olmakla birlikte, reel ekonominin önemli göstergelerinden biri olarak bilinmektedir. Dünya ekonomisinde, kriz dönemlerinde bu sektörün küçülmesi ülke istihdamını negatif yönde etkilemektedir (Bakırcı vd., 2014:10). Bu sektörün dünya çapında fazla kapasitesi nedeniyle kâr marjının düşüklüğü ve sürekli çevrimler yaşanması, finansal yatırımcıların bu sektörü cazip olarak değerlendirmemesine sebep olmuştur (Elgin, 2016:6).

Dünya ham çelik üretiminin 2000 yılından 2022 yılına kadar olan üretim miktarı Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Ham çelik üretimi (milyon ton)

Kaynak: World steel in figures, www.worldsteel.org, 2023, s.7

Şekil 1’de gösterildiği gibi, 2000 ile 2008 arasındaki dönemde dünya ham çelik üretimi önemli hız kazanmış ve üretim miktarında gözle görülür bir artış gözlenmiştir. 2008’deki ham çelik üretimindeki düşüş ve 2009 yılında kadar süren, bu olumlu ivmeyi kesintiye uğratsa da 2009’dan itibaren üretimdeki artışın devam ettiği gözlenmektedir. Bu yükseliş trendi, 2021 yılında üretim miktarının tarihsel olarak en yüksek seviyeye ulaştığını ortaya koymaktadır.

Tablo 1. Dünyadaki Ham Çelik Üretim Miktarı (Milyon Ton)

Ülke	2021	2022
Çin	1,035.2	1,018.0
Hindistan	118.2	125.3
Japonya	96.3	89.2
ABD	85.8	80.5
Rusya	77.0	71.5
Güney Kore	70.4	65.8
Almanya	40.2	36.8
Türkiye	40.4	35.1
Brezilya	36.1	34.1
İran	28.3	30.6
Diğer ülkeler	334.4	298.5
Toplam	1,962.3	1,885.4

Kaynak: World steel in figures, www.worldsteel.org, 2023, s.9

2021 ve 2022 yıllarına ilişkin dünya ham çelik üretimi verileri, Tablo 1’de belirtilen en önde gelen ülkelerin üretim miktarları ile sunulmuştur. Toplam ham çelik üretimi, sırasıyla 2021 ve 2022 yılları için 1,962.3 ve 1,885.4 milyon ton olarak kaydedilmiştir. Bu süreçte Çin, 2021 ve 2022 yılları için sırasıyla 1,035.2 ve 1,018.0 milyon ton üretim hacmiyle dünyanın en büyük üretici konumuyla öne çıkmıştır. Çin’in toplam ham çelik üretimindeki payı, 2021 yılı için yaklaşık %52.75 ve 2022 yılı için %53.99 olarak hesaplanmıştır. Hindistan, 2021 ve 2022 yıllarındaki 118.2 ve 125.3 milyon tonluk ham çelik üretimi ile ikinci sırada yer almaktadır. Japonya ise 96.3 ve 89.2 milyon ton ham çelik üretimi ile üçüncü sırada bulunmaktadır. Türkiye ise 2021 yılında Almanya’nın önünde, 2022 yılında ise Almanya’nın ardında yer alarak sırasıyla yedinci ve sekizinci sıralarda konumlanmıştır. Türkiye’nin 2021 yılı ham çelik üretimi 40.4 milyon ton olarak gerçekleşirken, 2022 yılında bu miktar 35.1 milyon tona düşmüş ve 2022 itibarıyla dünya ham çelik üretiminde sekizinci sıraya yerleşmiştir.

Demir çelik sektörü, yüksek işsizlik ve yoğun yoksulluğun gözlemlendiği kırsal bölgelerde, hem doğrudan istihdam hem de demir çelik sektörü ile ilişkili yan ekonomik faaliyetler aracılığıyla önemli istihdam fırsatları sunmuştur (Tatlıdil ve Sayın, 2011:32).

Türkiye’de demir çelik üretimi, başlangıçta 1928 yılında Kırıkkale’de askeri amaçlarla gerçekleştirilen faaliyetlerle başlamıştır (Yaşar, 2009:45). Ardından, 1937 yılında Kardemir, 1960 yılında Metaş, 1965 yılında Erdemir ve 1975 yılında İsdemir gibi önemli tesisler kurulmuştur (Ersöz vd., 2016:2). Sektörün coğrafi dağılımına baktığımızda, İstanbul, Kocaeli, İzmir, Ankara, Bursa gibi sanayi tesislerinin yoğun olduğu iller ile Zonguldak ve Hatay gibi entegre demir çelik tesislerinin bulunduğu illerde yoğunlaştığı gözlemlenmektedir (Dolun, 2012:446). Türkiye’deki en büyük üretici konumundaki Erdemir, dünya çapında en yüksek üretim yapan şirketler sıralamasında 48. sırada yer almaktadır.

Sektörün ülke ekonomisindeki konumunu gösteren en önemli göstergelerden biri üretim düzeyidir. Ana metal sanayi üretim endeksi değerleri, Tablo 2’de sunulmaktadır.

Tablo 2. Ana metal sanayi üretim endeksi

Yıllar	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
Yıllık Ortalama	105.76	94.54	96.43	116.85	108.24	100.13

Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış endeks kullanılmıştır.

** 2023 yılı ilk 5 aylık dönem (Ocak, Şubat, Mart, Nisan ve Mayıs) dahildir.*

Kaynak: TÜİK, Sanayi Üretim Endeksi, Mayıs 2023.

3. Ana Metal Sanayi Sektörü Mali Analizi

Bu bölümde, ana metal sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin 2018 ile 2022 yılları arasındaki mali analizi gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, likidite oranları, mali yapı oranları, faaliyet oranları, kârlılık oranları, büyüme oranları ve son olarak borsa performans oranları ele alınmıştır.

3.1. Likidite Oranları

Tablo 3. Ana metal sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin cari oranları

	2018	2019	2020	2021	2022
AYES	1.35	1.21	1.67	1.23	1.18
BMSCH	1.73	1.57	1.78	3.58	1.63
BMSTL	-	0.98	0.82	0.99	1.50
BRSAN	1.10	1.03	0.99	1.04	1.08
BURCE	0.92	0.85	1.02	0.94	1.19
BURVA	1.73	1.65	1.62	1.32	1.14
CELHA	0.99	0.85	0.83	0.97	0.88
CEMAS	1.48	1.11	2.87	9.00	5.34
CEMTS	4.45	7.80	5.57	4.80	4.76
CUSAN	1.39	1.54	1.58	1.42	1.36
DMSAS	1.60	1.76	1.72	1.36	0.80
DOKTA	0.54	1.08	0.74	0.93	0.85
ERBOS	2.28	2.06	3.08	2.19	2.38
ERCB	-	1.21	1.23	1.12	1.11
EREGL	2.85	2.55	3.02	2.80	2.25
ISDMR	3.36	3.32	4.60	3.03	2.32
IZMDC	0.58	0.47	0.43	0.69	0.82
KCAER	-	0.80	0.81	1.00	1.19
KRDMD	1.38	1.06	1.02	1.29	1.30
PNLSN	1.07	1.11	1.05	1.20	1.71
SARKY	1.30	1.35	1.46	1.44	1.36
TUCLK	1.09	0.87	1.02	1.26	1.18
YKSLN	2.08	3.38	3.17	2.14	1.44
Sektör Ortalaması	1.66	1.72	1.83	1.99	1.69

Tablo 3, 2018 ile 2022 yılları arasında ana metal sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin cari oranlarını sunmaktadır. Bu tablodaki verilere göre, 2022 yılında bu işletmelerin ortalama cari oranı 1.69'dur, bu da işletmelerin kısa vadeli borçlarını ödeyebilme konusunda yeterli likiditeye sahip olduklarını gösterir. Ancak, işletmelerin cari oranlarının yıllara göre önemli ölçüde değişiklik gösterdiği görülmektedir. Örneğin, 2021 yılında sektör ortalaması 1.99 iken, 2022 yılında bu oran 1.69'a düşmüştür.

İşletmelerin cari oranı değerlendirildiğinde, AYES'in cari oranı 2020 yılında belirgin bir artış göstermiş, ancak sonraki yıllarda düşmüştür ve tüm yıllar boyunca sektör ortalamasının altında kalmıştır. BMSCH, 2021 yılında cari oranında büyük bir artış (1.78'den 3.58'e) yaşamış, bu artış oldukça yüksek bir seviyede gerçekleşmiştir. BMSTL ise 2022 yılında cari oranında belirgin bir artış yaşamış, ancak diğer yıllarda sektör ortalamasının altında kalmıştır.

CEMAS, 2021 yılında cari oranında önemli bir artış (2.87'den 9.00'a) yaşamış, 2022 yılında ise bir önceki yıla göre düşüş yaşamasına rağmen sektörün en yüksek cari orana sahip şirkettir. CEMTS ise 2021 ve 2022 yılları haricinde sektörün en yüksek cari oranına sahiptir. DMSAS, tüm yıllarda sektör ortalamasının altında bir performans sergilemektedir.

EREGL'nin cari oranları ise istikrarlı bir seyir izlemekte ve sektör ortalamasının üzerinde bir performans göstermektedir. ISDMR'de benzer şekilde istikrarlı bir cari orana sahiptir ve sektör ortalamasının üzerinde bir performans sergilemektedir. KRDMMD'in cari oranları ise tüm

yıllar için sektör ortalamasının altında seyretmektedir. Son olarak, YKSLN 2022 yılı hariç diğer yıllarda sektör ortalamasının üzerinde bir cari orana sahiptir.

Tablo 4. Ana metal sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin asit-test oranları

	2018	2019	2020	2021	2022
AYES	1.02	0.84	1.21	0.66	0.87
BMSTL	-	0.67	0.59	0.58	0.91
BMSCH	1.39	1.20	1.27	1.71	1.37
BRSAN	0.74	0.61	0.62	0.64	0.59
BURCE	0.47	0.45	0.63	0.57	0.78
BURVA	1.00	1.19	1.03	0.82	0.56
CELHA	0.58	0.53	0.47	0.54	0.50
CEMAS	1.30	0.96	2.40	8.26	4.42
CEMTS	2.40	5.14	3.08	2.34	2.57
CUSAN	1.04	0.92	1.04	0.81	0.84
DMSAS	1.18	1.26	1.32	1.03	0.56
DOKTA	0.29	0.61	0.42	0.47	0.41
ERBOS	1.59	1.33	2.18	1.38	1.47
ERCB	-	0.97	1.02	0.92	0.88
EREGL	1.73	1.57	1.95	1.56	1.02
ISDMR	2.06	1.96	2.97	1.41	0.88
IZMDC	0.21	0.21	0.14	0.40	0.37
KRDMD	0.60	0.50	0.65	0.95	0.67
KCAER	-	0.42	0.46	0.71	0.76
PNLSN	0.71	0.82	0.81	0.92	1.35
SARKY	0.84	0.87	0.95	0.96	0.87
TUCLK	0.94	0.75	0.86	1.07	0.95
YKSLN	0.86	2.03	1.91	1.58	1.00
Sektör Ortalaması	1.05	1.12	1.22	1.32	1.07

Tablo 4'te, 2018 ile 2022 yılları arasında ana metal sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin asit-test oranları sunulmaktadır. Bu tablodaki verilere göre, 2022 yılında bu işletmelerin ortalama asit-test oranı 1.07'dir, bu da işletmelerin kısa vadeli borçlarını karşılayabilme kapasitelerinin yeterli olduğunu göstermektedir. Ancak, işletmelerin asit-test oranlarının yıllar içinde değiştiği gözlenmektedir. Örneğin, 2021 yılında sektör ortalaması 1.32 iken, 2022 yılında bu oran 1.07'ye gerilemiştir.

İşletmelerin asit-test oranları değerlendirildiğinde, AYES'in asit-test oranı 2020 yılında artış göstermiş, ancak sonraki yıllarda düşüş yaşamış ve sektör ortalamasının altında bir performans sergilemiştir. BMSTL'nin 2022 yılında asit-test oranı en yüksek seviyeye ulaşmış olmasına rağmen, tüm yıllarda sektör ortalamasının altındadır. BMSCH, 2021 yılında asit-test oranını önemli ölçüde arttırmış ve sektör ortalamasının üzerinde bir performans göstermektedir.

CEMAS, 2021 yılında asit-test oranında büyük bir artış (2.40'tan 8.26'ya) yaşamış, ancak sonraki yılda düşüş yaşamıştır. Hala sektör ortalamasının üzerinde bir performans sergilemekte ve 2022 yılında sektörün en yüksek asit-test oranına sahip şirkettir. CEMTS, 2019 yılında yüksek bir asit-test oranına sahipken, sonraki yıllarda bu oran düşmüş, ancak hala sektör ortalamasının üzerinde bir performans sergilemektedir. Ayrıca, 2018, 2019 ve 2020 yıllarında sektörün en yüksek asit-test oranına sahiptir.

EREGL'nin 2020 yılında asit-test oranı artmış, ancak 2022 yılında sektör ortalamasının altında kalmıştır. ISDMR, 2020 yılında yüksek bir asit-test oranına sahipken, sonraki yıllarda bu oran düşmüştür. 2022 yılına kadar sektör ortalamasının üzerinde bir performans sergilerken, 2022 yılında sektör ortalamasının altında bir performans göstermiştir. KRDMD'in asit-test oranları tüm zaman dilimlerinde sektör ortalamasının altında bir performans göstermiştir. Özellikle, 2020 yılında asit-test oranı diğer yıllara göre daha yüksektir. PNLSN, 2022 yılında asit-test oranında artış yaşamış ve sektör ortalamasının üzerinde bir performans göstermektedir. Son olarak, YKSLN, 2019 yılında yüksek bir asit-test oranına sahipken, diğer yıllarda bu oran düşmüştür ve sektör ortalamasının altında bir performans sergilemektedir.

Tablo 5. Ana metal sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin nakit oranları

	2018	2019	2020	2021	2022
AYES	0.11	0.22	0.31	0.13	0.03
BMSTL	-	0.01	0.04	0.11	0.36
BMSCH	0.60	0.59	0.43	0.82	0.29
BRSAN	0.27	0.33	0.25	0.31	0.12
BURCE	0.04	0.07	0.22	0.07	0.37
BURVA	0.16	0.05	0.25	0.13	0.06
CELHA	0.02	0.09	0.05	0.15	0.08
CEMAS	0.01	0.01	1.07	6.33	2.73
CEMTS	0.19	2.24	1.15	0.81	0.93
CUSAN	0.38	0.14	0.19	0.13	0.09
DMSAS	0.38	0.36	0.45	0.12	0.03
DOKTA	0.04	0.12	0.04	0.01	0.06
ERBOS	0.62	0.67	0.85	0.38	0.41
ERCB	-	0.14	0.10	0.12	0.05
EREGL	1.10	1.12	1.44	0.99	0.42
ISDMR	0.02	0.02	0.01	1.03	0.48
IZMDC	0.05	0.11	0.08	0.32	0.20
KRDMD	0.13	0.07	0.30	0.56	0.15
KCAER	-	0.03	0.02	0.15	0.13
PNLSN	0.10	0.16	0.15	0.27	0.51
SARKY	0.06	0.07	0.11	0.10	0.09
TUCLK	0.03	0.00	0.09	0.24	0.09
YKSLN	0.01	0.57	0.02	0.01	0.12
Sektör Ortalaması	0.22	0.31	0.33	0.58	0.34

Tablo 5'te, 2018 ile 2022 yılları arasında ana metal sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin nakit oranları sunulmaktadır. Bu tablodaki verilere göre, 2022 yılında bu işletmelerin ortalama nakit oranı 0.34'tür, bu da işletmelerin kısa vadeli borçlarını karşılayabilme konusunda yeterli likiditeye sahip olduklarını göstermektedir. Ancak, işletmelerin nakit oranlarının yıllara göre önemli ölçüde değişiklik gösterdiği görülmektedir. Örneğin, 2021 yılında sektör ortalaması 0.58 iken, 2022 yılında bu oran 0.34'e gerilemiştir.

İşletmeler nakit oranları açısından değerlendirildiğinde, AYES ve BMSTL'nin nakit oranı 2021 ve 2022 yıllarında artmıştır; ancak bu artışlar, diğer yıllarda sektör ortalamasının altında bir performans sergilendiğini göstermektedir. Buna karşılık, BMSCH, 2021 yılında nakit oranını önemli ölçüde arttırmış ve sektör ortalamasının üzerinde bir performans sergilemektedir.

CEMAS, 2020 ve 2021 yıllarında yüksek nakit oranlarına sahipken, sonraki yılda nakit oranı düşmüştür. Ancak, hala sektör ortalamasının üzerinde bir performans sergilemektedir. Ayrıca, 2021 yılında nakit oranında çok yüksek bir artış (1.07'den 6.33'e) meydana gelmiş ve 2022 yılı itibarıyla sektörün en yüksek nakit oranına sahip şirketi konumundadır. CEMTS, 2019 yılında yüksek bir nakit oranına sahipken, sonraki yıllarda düşmüş fakat hala sektör ortalamasının üzerinde bir performans göstermektedir.

EREGL, 2020 yılında yüksek bir nakit oranına sahip olmasına rağmen, sonraki yıllarda bu oran düşmüş ve sektör ortalamasının altında bir performans sergilemektedir. ISDMR, 2021 yılında yüksek bir nakit oranına sahipken, diğer yıllarda bu oran daha düşük seviyelerde ve sektör ortalamasının altında bir performans sergilemektedir. KRDM, 2021 yılında nakit oranını artırmış, ancak diğer yıllarda sektör ortalamasının altında bir performans göstermiştir. PNLSN, 2022 yılında nakit oranını önemli ölçüde artırmış ve sektör ortalamasının üzerinde bir performans göstermiştir. Son olarak, YKSLN, 2019 ve 2021 yıllarında yüksek bir nakit oranına sahipken, diğer yıllarda bu oran düşmüştür ve hala sektör ortalamasının altında bir performans göstermektedir.

3.2. Mali Yapı Oranları

Tablo 6. Ana metal sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin finansal kaldıraç oranları

	2018	2019	2020	2021	2022
AYES	0.56	0.65	0.68	0.73	0.68
BMSTL	-	0.88	0.86	0.69	0.43
BMSCH	0.51	0.41	0.47	0.24	0.35
BRSAN	0.59	0.58	0.56	0.60	0.57
BURCE	0.60	0.49	0.53	0.55	0.38
BURVA	0.63	0.64	0.68	0.73	0.74
CELHA	0.73	0.86	0.91	0.91	0.96
CEMAS	0.64	0.63	0.19	0.09	0.10
CEMTS	0.20	0.15	0.15	0.18	0.17
CUSAN	0.53	0.47	0.51	0.63	0.65
DMSAS	0.61	0.59	0.63	0.67	0.87
DOKTA	0.91	0.94	0.90	0.78	0.67
ERBOS	0.39	0.43	0.26	0.39	0.38
ERCB	-	0.67	0.66	0.64	0.64
EREGL	0.30	0.33	0.29	0.33	0.32
ISDMR	0.25	0.25	0.22	0.30	0.31
IZMDC	0.91	0.92	0.90	0.90	0.78
KRDM	0.50	0.57	0.64	0.54	0.57
KCAER	-	0.89	0.82	0.73	0.55
PNLSN	0.78	0.79	0.81	0.73	0.49
SARKY	0.69	0.73	0.72	0.75	0.71
TUCLK	0.59	0.62	0.68	0.63	0.67
YKSLN	0.53	0.32	0.31	0.51	0.68
Sektör Ortalaması	0.57	0.60	0.58	0.58	0.55

Tablo 6'da, 2018 ile 2022 yılları arasında ana metal sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin finansal kaldıraç oranları yer almaktadır. Bu tablodaki verilere göre, 2022 yılında bu işletmelerin ortalama finansal kaldıraç oranı 0.55'tir, bu da işletmelerin borç kaynaklarından

önemli ölçüde yararlandıklarını göstermektedir. Finansal kaldıraç oranları ilgili dönemde istikrarlı bir seyir göstermektedir. Sektör ortalaması en düşük 2022 yılında 0.55 ile, en yüksek 2019 yılında 0.60 arasında değişim göstermektedir.

İşletmeler finansal kaldıraç oranları açısından değerlendirildiğinde, AYES'in 2021 yılında finansal kaldıraç oranının arttığı, ancak 2022 yılında bu oranın düştüğü gözlemlenmektedir. Bu işletme, sektör ortalamasının üzerinde bir performans sergilemektedir. BMSTL ve BMSCH ise, 2022 yılında sektör ortalamasının altında bir kaldıraç oranına sahiptir.

CELHA, ana metal sanayi işletmeleri içerisinde 2022 yılında finansal kaldıraç oranı bakımından en yüksek değere (0.96) sahip olan işletme konumundadır. CEMAS, 2018 ve 2019 yıllarında yüksek bir finansal kaldıraç oranına sahipken, sonraki yıllarda bu oran düşmüştür ve ana metal sanayi işletmeleri içerisinde 2022 yılında (0.10) en düşük finansal kaldıraç oranına sahip işletmelerden biridir. CEMTS de benzer şekilde düşük finansal kaldıraç oranına sahip işletmelerden biridir.

CUSAN, DMSAS ve DOKTA, 2022 yılı itibariyle sırasıyla 0.65, 0.87 ve 0.67 finansal kaldıraç oranıyla sektörün üzerinde finansal kaldıraç oranına sahip işletmelerdir. IZDMR ise 2022 yılına kadar olan süreçte 0.90 civarında finansal kaldıraç oranına sahipken, 2022 yılında bu oran 0.78'e gerilemiş ancak hala sektör ortalamasının üzerindedir. EREGL, IZMDC ve KRDMD işletmelerinin finansal kaldıraç oranları genel olarak istikrarlı bir seyir izlemekte olup, 2022 yılı itibariyle sırasıyla 0.32, 0.31 ve 0.57 finansal kaldıraç oranına sahiptir.

Tablo 7. Ana metal sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin özkaynakların toplam borca oranları

	2018	2019	2020	2021	2022
AYES	0.80	0.55	0.47	0.37	0.47
BMSTL	-	0.14	0.16	0.46	1.34
BMSCH	0.98	1.44	1.11	3.21	1.88
BRAN	0.68	0.71	0.79	0.68	0.75
BURCE	0.68	1.04	0.88	0.81	1.66
BURVA	0.58	0.55	0.47	0.37	0.36
CELHA	0.36	0.16	0.10	0.10	0.04
CEMAS	0.56	0.58	4.31	10.70	8.53
CEMTS	3.99	5.75	5.55	4.55	4.72
CUSAN	0.88	1.13	0.96	0.58	0.54
DMSAS	0.63	0.70	0.60	0.49	0.15
DOKTA	0.10	0.06	0.12	0.29	0.49
ERBOS	1.57	1.30	2.82	1.56	1.62
ERCB	-	0.50	0.52	0.57	0.56
EREGL	2.34	2.03	2.44	2.02	2.11
ISDMR	2.99	2.98	3.45	2.36	2.26
IZMDC	0.10	0.09	0.11	0.12	0.28
KRDMD	0.99	0.75	0.56	0.84	0.76
KCAER	-	0.12	0.22	0.37	0.82
PNLSN	0.29	0.27	0.24	0.37	1.06
SARKY	0.44	0.37	0.39	0.34	0.41
TUCLK	0.68	0.61	0.48	0.59	0.50
YKSLN	0.87	2.09	2.22	0.98	0.47
Sektör Ortalaması	1.03	1.04	1.26	1.42	1.38

Tablo 7’de, 2018 ile 2022 yılları arasında ana metal sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin özkaynakların toplam borca oranları sunulmaktadır. Bu tablodaki verilere göre, 2022 yılında bu işletmelerin ortalama özkaynakların toplam borca oranı 1.38’dir, bu da işletmelerin özkaynaklarının borçlarına göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Sektör ortalaması en düşük 2018 yılında 1.03 ile, en yüksek 2021 yılında 1.42 arasında değişmektedir.

İşletmeler özkaynakların toplam borca oranları açısından değerlendirildiğinde, AYES’in sektör ortalamasının altında bir performans sergilediği görülmektedir. BMSCH’nin ise 2021 yılında 3.21 olan oranı 2022 yılında 1.88’e gerilemiştir. Buna rağmen, sektör ortalamasının üzerinde bir özkaynak toplam borç oranına sahiptir.

CELHA, ana metal sanayi işletmeleri içerisinde 2022 yılında özkaynakların toplam borçlara oranları bakımından en düşük değere (0.04) sahip olan işletme konumundadır. CEMAS ve CEMTS ise, 2022 yılı itibarıyla en yüksek orana sahip işletmelerdir. Ayrıca, CEMAS’ın oranı 2018 ve 2019 yıllarında sırasıyla 0.56 ve 0.58 iken, bu oran 2021 ve 2022 yıllarında sırasıyla 10.70 ve 8.53 olarak gerçekleşmiştir.

EREGL, yıllar itibarıyla özkaynakların toplam borçlara oranları bakımından istikrarlı bir seyir göstermiştir. 2018 yılında 2.34 olan oran 2022 yılında 2.11 olarak gerçekleşmiştir. Benzer şekilde ISDMR de istikrarlı bir seyir göstermekte ve 2018 yılında 2.99 olan oranı 2022 yılında da 2.26 olarak gerçekleşmiştir. KRDMMD ise sektör ortalamasının altında bir özkaynakların toplam borçlara oranı performansı göstermiştir.

Tablo 8. Ana metal sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin kısa vadeli borçların toplam borçlara oranları

	2018	2019	2020	2021	2022
AYES	0.93	0.97	0.71	0.97	0.99
BMSTL	-	0.62	0.71	0.78	0.82
BMSCH	0.72	0.81	0.73	0.85	0.92
BRSAN	0.72	0.70	0.70	0.74	0.81
BURCE	0.63	0.60	0.58	0.71	0.61
BURVA	0.72	0.70	0.74	0.86	0.86
CELHA	0.95	0.95	0.94	0.94	0.90
CEMAS	0.61	0.64	0.65	0.76	0.89
CEMTS	0.80	0.61	0.84	0.91	0.89
CUSAN	0.97	0.97	0.88	0.93	0.94
DMSAS	0.64	0.58	0.64	0.76	0.94
DOKTA	0.55	0.32	0.53	0.55	0.61
ERBOS	0.94	0.97	0.87	0.97	0.97
ERCB	-	0.58	0.64	0.68	0.79
EREGL	0.63	0.61	0.56	0.56	0.64
ISDMR	0.60	0.54	0.44	0.52	0.59
IZMDC	0.74	0.83	0.78	0.90	0.81
KRDMMD	0.51	0.61	0.70	0.81	0.83
KCAER	-	0.68	0.65	0.84	0.88
PNLSN	0.88	0.83	0.92	0.95	0.91
SARKY	0.82	0.79	0.78	0.80	0.88
TUCLK	0.65	0.72	0.70	0.71	0.54
YKSLN	0.71	0.87	0.93	0.86	0.97
Sektör Ortalaması	0.74	0.72	0.72	0.80	0.83

Tablo 8’de, 2018 ile 2022 yılları arasında ana metal sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin kısa vadeli borçların toplam borçlara oranları sunulmaktadır. Bu tablodaki verilere göre, 2022 yılında bu işletmelerin ortalama kısa vadeli borçların toplam borçlara oranı 0.83’tür, bu da işletmelerin kısa vadede ödemek zorunda oldukları borçların yüksek olduğunu göstermektedir. Sektör ortalaması ise ilgili yıllarda 0.72 ile 0.83 arasında değişmektedir.

İşletmeler kısa vadeli borçların toplam borçlara oranları açısından değerlendirildiğinde, AYES’in 2020 hariç sektör ortalamasının üzerinde bir orana sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca, 2022 yılında bu oran 0.99 düzeyinde gerçekleşmiştir, dolayısıyla AYES’in 2022 yılı borçlarının hemen hemen hepsi kısa vadeli borçlardan oluşmaktadır yorumu yapılabilir. BMSTL’nin 2021 ve 2022 yıllarında sırasıyla 0.78 ve 0.82 ile sektör ortalamasının altında olduğu fakat sektör ortalamasına yakın bir orana sahip olduğu görülmektedir. BMSCH’nin ise sektör ortalamasının üzerinde 2021 ve 2022 yıllarında sırasıyla 0.85 ve 0.92 olduğu görülmektedir.

TUCLK, ana metal sanayi işletmeleri içerisinde 2022 yılında kısa vadeli borçların toplam borçlara oranı açısından en düşük değere (0.54) sahip olan işletme konumundadır. 2022 yılında en yüksek kısa vadeli borçların toplam borçlara oranına sahip işletmeleri 0.99, 0.97 ve 0.97 oranlara sahip sırasıyla AYES, ERBOS ve YKSLN’dir.

EREGL, ISDMR, IZMDC ve KRDMMD kısa vadeli borçların toplam borçlara oranları bakımında istikrarlı bir seyir sergilemektedirler. 2022 yılı itibarıyla sırasıyla, 0.64, 0.59, 0.81 ve 0.83 olarak gerçekleşmiştir. Dolayısıyla bu işletmeler sektör ortalamasının altında bir orana sahiptirler.

3.3. Faaliyet Oranları

Tablo 9. Ana metal sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin alacak devir hızı oranları

	2018	2019	2020	2021	2022
AYES	11.21	9.76	21.30	32.46	41.58
BMSTL	-	-	5.50	7.53	8.85
BMSCH	-	52.42	67.20	65.61	64.69
BR SAN	6.30	5.33	5.37	5.11	6.62
BURCE	6.14	5.61	5.76	5.46	9.42
BURVA	4.91	2.21	5.39	3.01	5.15
CELHA	4.83	4.38	4.28	5.29	7.24
CEMAS	3.48	4.00	4.13	4.01	4.20
CEM TS	6.19	5.64	6.13	7.25	8.91
CUSAN	3.95	4.64	3.67	7.39	6.40
DMSAS	4.36	4.32	3.78	3.85	4.47
DOKTA	8.50	6.54	4.82	5.12	8.89
ERBOS	4.82	4.49	3.73	5.09	6.71
ERCB	-	-	5.98	6.71	9.62
EREGL	7.74	7.09	8.94	8.95	9.46
ISDMR	15.33	13.69	14.44	18.04	18.36
IZMDC	18.88	22.21	50.08	62.70	41.23
KRDMMD	7.07	6.86	6.70	9.93	9.31
KCAER	-	-	9.67	11.39	10.39
PNLSN	-	3.42	3.38	3.79	4.71
SARKY	8.81	7.38	6.33	6.99	8.80
TUCLK	3.93	3.76	2.95	2.49	2.53
YKSLN	2.51	2.82	2.12	3.31	3.38
Sektör Ortalaması	7.16	8.83	10.94	12.67	13.08

Tablo 9’da, 2018 ile 2022 yılları arasında ana metal sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin alacak devir hızı oranları sunulmaktadır. Bu tablodaki verilere göre, 2022 yılında bu işletmelerin ortalama alacak devir hızı oranı 13.08’dir. 2018 yılında 7.16 olan bu oran, her yıl düzenli bir şekilde artmıştır. Dolayısıyla, bu da işletmelerin alacaklarını daha hızlı tahsil etmeye başladıklarını göstermektedir. Alacak tahsil süresine (365 gün baz alınmıştır) bakıldığında ise, 2018 yılında ortalama 51 günde tahsil edilirken, bu oran 2019, 2020, 2021 ve 2022 yıllarında sırasıyla 41 gün, 33 gün, 29 gün ve 28 gün olarak gerçekleşmiştir.

İşletmelerin alacak devir hızı oranlarına göre değerlendirildiğinde, AYES’in 2018 yılında 11.21 olan oranı, 2022 yılında bu oran 41.58’e yükselmiştir. AYES, bu alanda sektör ortalamasının üzerinde bir performans sergilemektedir. Ayrıca, 2018 yılında ortalama alacaklarını tahsil etme süresi 33 gün iken, 2022 yılında bu süre 8 güne düşmüştür.

BMSCH, 2022 yılında alacak devir hızı açısından ana metal sanayi işletmeleri içinde en yüksek orana sahip işletme konumundadır, bu değer 64.69’dur. Aynı zamanda, bu oran işletmenin ortalama alacaklarını 6 günde bir tahsil ettiğini göstermektedir. TUCLK ise alacak devir hızı açısından ana metal sektöründe 2.53 ile en düşük orana sahip işletme olarak dikkat çekmektedir ve 2022 yılında alacaklarını ortalama 144 günde tahsil etmektedir.

EREGL, ISDMR, IZMDC ve KRDMMD işletmelerinin alacak devir hızları ise 2022 yılı itibariyle sırasıyla 9.46, 18.36, 41.23 ve 9.31 olarak gerçekleşmiştir. Bu oranlara göre sırasıyla ortalama tahsil süresi 39 gün, 20 gün, 9 gün ve 39 gündür.

Tablo 10. Ana metal sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin stok devir hızı oranları

	2018	2019	2020	2021	2022
AYES	25.18	15.82	17.51	14.49	20.09
BMSTL	-	-	5.63	4.83	5.00
BMSCH	-	28.58	17.41	7.35	14.07
BRSAN	4.92	3.63	2.88	3.27	4.14
BURCE	3.51	3.17	3.90	4.31	5.66
BURVA	2.80	1.61	5.88	1.91	2.17
CELHA	5.14	4.62	4.06	3.86	5.49
CEMAS	5.05	5.93	5.35	5.55	5.28
CEMTS	3.77	3.92	3.63	3.04	3.61
CUSAN	4.47	4.07	2.88	4.29	3.40
DMSAS	7.21	6.42	5.86	7.63	9.12
DOKTA	6.49	4.82	3.97	3.92	5.32
ERBOS	4.21	3.47	2.98	4.26	4.19
ERCB	-	-	4.75	3.67	6.85
EREGL	2.68	2.46	2.69	2.19	2.80
ISDMR	3.46	3.35	3.18	2.46	3.16
IZMDC	5.98	4.99	5.63	7.06	8.14
KRDMMD	3.23	3.26	3.58	3.98	4.15
KCAER	-	-	5.98	7.52	6.69
PNLSN	-	5.45	6.46	6.17	6.49
SARKY	12.61	10.44	8.61	10.18	11.86
TUCLK	10.91	11.91	7.59	6.29	6.16
YKSLN	1.77	1.97	1.86	4.66	4.59
Sektör Ortalaması	6.30	6.49	5.75	5.34	6.45

Tablo 10’da, 2018 ile 2022 yılları arasında ana metal sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin stok devir hızı oranları sunulmaktadır. Bu tablodaki verilere göre, 2022 yılında bu işletmelerin ortalama stok devir hızı oranı 6.45’tir. 2018 yılında 6.30 olan bu oran, istikrarlı bir eğilim göstermektedir. Dolayısıyla, bu da işletmelerin stoklarını hemen hemen aynı süre boyunca tutma eğiliminde olduğunu göstermektedir. Örneğin, 2018 yılında ortalama 58 gün stok tutma süresine sahipken, bu oran 2019, 2020, 2021 ve 2022 yıllarında sırasıyla 56 gün, 63 gün, 68 gün ve 57 gün olarak gerçekleşmiş, dolayısıyla stok tutma süresi çok fazla bir değişim gözlenmemiştir.

İşletmelerin stok devir hızı oranlarına göre değerlendirildiğinde, AYES’in 2018 yılında 25.18 olan oranı, 2022 yılında 20.09’a düşmüştür. Bu durum, AYES’in sektör ortalamasının üzerinde bir performans sergilediğini göstermektedir. Ayrıca, 2018 yılında ortalama stok tutma süresi 14 gün iken, 2022 yılında bu süre 18 güne yükselmiştir. AYES aynı zamanda, ana metal sanayi sektöründe stok devir hızı açısından en yüksek orana sahip işletme olup, dolayısıyla en kısa stok tutma süresine sahip işletme konumundadır.

BURVA ise 2022 yılında stok devir hızı açısından ana metal sanayi işletmeleri içinde en düşük orana sahip işletme olarak dikkat çekmektedir; bu değer 2.17’dir. Bu oran aynı zamanda işletmenin ortalama stok tutma süresinin 168 gün olduğunu göstermektedir. Daha sonra EREGL, 2.80 stok devir hızı ile takip etmektedir ve bu durum, EREGL’nin ortalama stok tutma süresinin 130 gün olduğunu göstermektedir.

IZMDC ve KRDMMD işletmeleri ise 2022 yılında sektör ortalamasının altında stok devir hızına sahiptir. Sırasıyla, 3.16 ve 4.15 stok devir hızları ile sektör ortalamasının altındadır. Bu nedenle, IZMDC’nin ortalama stok tutma süresi 116 gün ve KRDMMD’nin ortalama stok tutma süresi 88 gündür.

Tablo 11. Ana metal sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin aktif devir hızı oranları

	2018	2019	2020	2021	2022
AYES	4.76	3.42	4.25	5.43	5.94
BMSTL	-	-	0.99	1.22	1.35
BMSCH	-	3.72	2.99	2.55	2.72
BRSAN	0.89	0.67	0.50	0.60	1.01
BURCE	0.75	0.56	0.54	0.72	0.80
BURVA	1.17	0.72	1.75	0.78	1.07
CELHA	1.75	1.41	1.35	1.65	2.21
CEMAS	0.45	0.43	0.40	0.35	0.50
CEMTS	1.56	1.27	1.26	1.60	1.90
CUSAN	0.92	1.12	0.97	1.78	1.55
DMSAS	1.36	1.23	1.13	1.43	1.64
DOKTA	0.98	0.83	0.77	0.87	1.13
ERBOS	1.36	1.16	0.93	1.49	1.82
ERCB	-	-	0.58	0.41	0.84
EREGL	0.77	0.62	0.61	0.74	0.85
ISDMR	0.91	0.77	0.68	0.87	0.95
IZMDC	1.45	1.12	1.22	1.75	2.55
KRDMMD	0.74	0.70	0.76	0.90	1.13
KCAER	-	-	1.47	1.72	1.75
PNLSN	-	1.34	1.34	1.42	1.33
SARKY	3.42	2.92	2.61	3.17	3.80
TUCLK	0.77	0.78	0.64	0.65	0.65
YKSLN	0.97	1.01	0.85	1.78	1.62
Sektör Ortalaması	1.39	1.29	1.24	1.47	1.70

Tablo 11, 2018 ile 2022 yılları arasında ana metal sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin aktif devir hızı oranlarını sunmaktadır. Tablodaki verilere göre, 2022 yılında bu işletmelerin ortalama aktif devir hızı oranı 1.70'tir. Bu oran, 2018 yılında 1.39 olarak gerçekleşen orana kıyasla artış göstermiştir.

İşletmelerin aktif devir hızı oranlarına bakıldığında, AYES'in 2018 yılında 4.76 olan oranının 2022 yılında 5.94 yükseldiği görülmektedir. Bu durum, AYES'in sektör ortalamasının üzerinde bir performans sergilediğini göstermektedir ve aynı zamanda AYES'in aktif devir hızı açısından sektördeki en yüksek orana sahip işletme olduğunu göstermektedir. CEMAS ise 2022 yılında aktif devir hızı açısından ana metal sanayi işletmeleri içinde en düşük (0.50) orana sahip işletmedir. Daha sonra TUCLK, 0.65 aktif devir hızı ile sıralanmaktadır.

EREGL, ISDMR ve KRDMMD işletmeleri ise 2022 yılında sırasıyla 0.85, 0.95 ve 1.13 aktif devir hızı ile sektör ortalamasının altındadır. IZMDC ise 2.55 aktif devir hızı ile sektör ortalamasının üzerindedir.

3.4. Kârlılık Oranları

Tablo 12. Ana metal sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin brüt kâr marjı oranları

	2018	2019	2020	2021	2022
AYES	0.06	0.05	0.07	0.10	0.07
BMSTL	-	0.11	0.15	0.24	0.22
BMSCH	0.06	0.06	0.10	0.11	0.10
BRSAN	0.14	0.11	0.09	0.08	0.14
BURCE	0.23	0.23	0.14	0.20	0.26
BURVA	0.23	0.42	0.15	0.24	0.30
CELHA	0.21	0.11	0.15	0.18	0.13
CEMAS	0.15	0.07	0.21	0.18	0.24
CEMTS	0.27	0.13	0.18	0.29	0.31
CUSAN	0.13	0.16	0.23	0.22	0.27
DMSAS	0.19	0.13	0.15	0.12	-0.03
DOKTA	0.21	0.22	0.22	0.18	0.12
ERBOS	0.20	0.15	0.18	0.23	0.26
ERCB	-	0.26	0.27	0.23	0.17
EREGL	0.31	0.18	0.18	0.37	0.20
ISDMR	0.33	0.17	0.19	0.38	0.15
IZMDC	0.06	0.00	0.06	0.10	0.15
KRDMMD	0.31	0.09	0.15	0.32	0.16
KCAER	-	0.11	0.16	0.20	0.23
PNLSN	0.12	0.12	0.13	0.19	0.17
SARKY	0.05	0.04	0.07	0.06	0.06
TUCLK	0.19	0.16	0.23	0.20	0.21
YKSLN	0.32	0.20	0.19	0.27	0.22
Sektör Ortalaması	0.19	0.14	0.16	0.20	0.18

Tablo 12, 2018 ile 2022 yılları arasında ana metal sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin brüt kâr marjı oranlarını göstermektedir. Tabloda yer alan oranlara göre, ana metal sanayi sektörünün ortalama brüt kâr marjı 2018, 2019, 2020, 2021 ve 2022 yılları için sırasıyla, 0.19, 0.14, 0.16, 0.20 ve 0.18 olarak gerçekleşmiştir. Dolayısıyla, brüt kâr marjlarında çok yüksek değişiklikler söz konusu değildir.

İşletmelerin brüt kâr marjı oranlarına bakıldığında, AYES'in 2018 yılında 0.06 olan oranı, 2022 yılında 0.07 olarak gerçekleşmiştir. AYES, incelenen tüm dönemlerde sektör ortalamasının altında bir performans sergilemiştir. Benzer şekilde, BMSCH de tüm dönemlerde sektör ortalamasının altında bir performans göstermiştir.

CEMETS, 2022 yılı itibarıyla sektörde en yüksek (0.31) brüt kâr marjına sahip işletme konumundadır. Daha sonra ikinci en yüksek (0.30) brüt kâr marjıyla BURVA yer almaktadır. En düşük brüt kâr marjına sahip işletme ise -0.03 ile DMSAS'tır. DMSAS'tan sonra en küçük brüt kâr marjına sahip işletme AYES'tir ve 0.07 brüt kâr marjına sahiptir.

EREGL, ISDMR, IZMDC ve KRDMMD işletmeleri ise 2022 yılında sırasıyla 0.20, 0.15, 0.15 ve 0.16 brüt kâr marjına sahiptir. Bunlar içerisinde EREGL, sektör ortalamasının üzerinde bir brüt kâr marjına sahipken, diğerleri sektör ortalamasının altındadır.

Tablo 13. Ana metal sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin faaliyet kâr marjı oranları

	2018	2019	2020	2021	2022
AYES	0.03	0.01	0.05	0.07	0.05
BMSTL	-	0.03	0.11	0.17	0.12
BMSCH	0.03	0.02	0.06	0.07	0.06
BRSAN	0.10	0.06	0.04	0.04	0.11
BURCE	0.08	0.05	-0.01	0.07	0.12
BURVA	0.12	0.17	0.11	0.09	0.10
CELHA	0.10	-0.01	0.04	0.05	0.05
CEMAS	0.01	-0.05	0.12	0.11	0.19
CEMETS	0.25	0.07	0.14	0.32	0.31
CUSAN	0.01	0.04	0.12	0.18	0.22
DMSAS	0.15	0.07	0.09	0.09	-0.07
DOKTA	0.17	0.15	0.13	0.16	0.05
ERBOS	0.09	0.13	0.15	0.25	0.22
ERCB	-	0.11	0.16	0.17	0.17
EREGL	0.29	0.16	0.17	0.36	0.18
ISDMR	0.32	0.16	0.18	0.36	0.15
IZMDC	0.00	-0.01	0.07	0.11	0.13
KRDMMD	0.29	0.04	0.07	0.32	0.10
KCAER	-	0.05	0.17	0.23	0.15
PNLSN	0.03	0.05	0.09	0.13	0.12
SARKY	0.04	0.04	0.07	0.09	0.06
TUCLK	0.14	0.09	0.24	0.33	0.21
YKSLN	0.33	0.16	0.09	0.24	0.20
Sektör Ortalaması	0.13	0.07	0.11	0.17	0.13

Tablo 13, 2018 ile 2022 yılları arasında ana metal sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin faaliyet kâr marjı oranlarını göstermektedir. Tabloda yer alan oranlara göre, ana metal sanayi sektörünün ortalama faaliyet kâr marjı 2018, 2019, 2020, 2021 ve 2022 yılları için sırasıyla, 0.13, 0.07, 0.11, 0.17 ve 0.13 olarak gerçekleşmiştir. Dolayısıyla, faaliyet kâr marjlarında çok yüksek değişiklikler söz konusu değildir.

İşletmelerin faaliyet kâr marjı oranlarına bakıldığında, AYES'in 2018 yılında 0.03 olan oranı, 2022 yılında 0.05 olarak gerçekleşmiştir. AYES, incelenen tüm dönemlerde sektör ortalamasının altında bir performans sergilemiştir. Benzer şekilde, BMSCH, BRSAN, CELHA, PNLSN ve SARKY de tüm dönemlerde sektör ortalamasının altında bir performans göstermiştir.

CEMTS, 2022 yılı itibariyle sektörde en yüksek (0.31) faaliyet kâr marjına sahip işletme konumundadır. Daha sonra ikinci en yüksek (0.22) faaliyet kâr marjıyla ERBOS yer almaktadır. En düşük faaliyet kâr marjına sahip işletme ise -0.07 ile DMSAS'tır.

EREGL, ISDMR, IZMDC ve KRDMMD işletmeleri ise 2022 yılında sırasıyla 0.18, 0.15, 0.13 ve 0.10 faaliyet kâr marjına sahiptir. Bunlar içerisinde KARDMD, sektör ortalamasının altında bir faaliyet brüt kâr marjına sahipken, EREGL ve ISMDR sektör ortalamasının üzerinde bir faaliyet kâr marjına sahiptir.

Tablo 14. Ana metal sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin dönem kâr marjı oranları

	2018	2019	2020	2021	2022
AYES	0.01	0.01	0.03	0.03	0.04
BMSTL	-	-0.05	0.01	0.09	0.11
BMSCH	0.02	0.01	0.03	0.05	0.06
BRSAN	0.06	0.01	0.00	0.01	0.06
BURCE	0.00	-0.04	0.04	0.02	0.10
BURVA	0.00	-0.01	0.01	0.02	0.04
CELHA	0.06	-0.03	-0.02	0.01	0.01
CEMAS	-0.23	-0.15	0.20	0.97	0.62
CEMTS	0.19	0.08	0.18	0.27	0.29
CUSAN	-0.02	0.02	0.07	0.11	0.11
DMSAS	0.10	0.04	0.04	0.05	-0.08
DOKTA	0.09	0.08	0.06	0.13	0.02
ERBOS	0.13	0.11	0.15	0.15	0.15
ERCB	-	0.03	0.08	0.02	0.05
EREGL	0.22	0.13	0.11	0.24	0.15
ISDMR	0.26	0.13	0.14	0.18	0.11
IZMDC	-0.08	-0.13	-0.09	-0.07	0.05
KRDMMD	0.15	0.01	0.01	0.26	0.08
KCAER	-	-0.01	0.04	0.03	0.08
PNLSN	0.00	0.01	0.05	0.11	0.15
SARKY	0.02	0.02	0.04	0.04	0.04
TUCLK	-0.04	0.01	0.04	0.24	0.13
YKSLN	0.20	0.11	0.07	0.16	0.11
Sektör Ortalaması	0.06	0.02	0.06	0.14	0.11

Tablo 14, 2018 ile 2022 yılları arasında ana metal sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin dönem kâr marjı oranlarını göstermektedir. Tabloda yer alan oranlara göre, ana metal sanayi sektörünün ortalama dönem kâr marjı 2018, 2019, 2020, 2021 ve 2022 yılları için sırasıyla, 0.06, 0.02, 0.06, 0.14 ve 0.11 olarak gerçekleşmiştir.

İşletmelerin dönem kâr marjı oranlarına bakıldığında, AYES'in 2018 yılında 0.01 olan oranı, 2022 yılında 0.04 olarak gerçekleşmiştir. AYES, incelenen tüm dönemlerde sektör ortalamasının altında bir performans sergilemiştir. Benzer şekilde, BMSCH, BURCE, BURVA, IZMDC, KCAER ve SARKY de tüm dönemlerde sektör ortalamasının altında bir performans göstermiştir. Ayrıca, IZMDC işletmesi 2022 yılı hariç tüm yıllar için dönem kâr marjı bakımından negatif kâr marjlarına sahiptir.

CEMAS, 2022 yılı itibariyle sektörde en yüksek (0.62) dönem kâr marjına sahip işletme konumundadır. Daha sonra ikinci en yüksek (0.29) dönem kâr marjıyla CEMTS yer almaktadır. En düşük dönem kâr marjına sahip işletme ise -0.08 ile DMSAS'tır. EREGL ve ISDMR ise 2022 yılında sırasıyla 0.15 ve 0.11 dönem kâr marjına sahiptir. Bu işletmeler 2018'den 2022 yılına kadar geçen süre içerisinde sektör ortalamasının üzerinde bir dönem kâr marjına sahiptirler.

Tablo 15. Ana metal sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin aktif kârlılık oranları

	2018	2019	2020	2021	2022
AYES	0.04	0.02	0.09	0.11	0.19
BMSTL	-	-0.04	0.01	0.08	0.12
BMSCH	0.07	0.02	0.09	0.10	0.12
BRSAN	0.04	0.01	0.00	0.01	0.05
BURCE	0.00	-0.02	0.02	0.01	0.05
BURVA	0.01	-0.01	0.01	0.02	0.03
CELHA	0.09	-0.04	-0.03	0.01	0.01
CEMAS	-0.10	-0.06	0.06	0.26	0.26
CEMTS	0.27	0.10	0.20	0.34	0.42
CUSAN	-0.02	0.03	0.06	0.14	0.13
DMSAS	0.12	0.05	0.04	0.06	-0.09
DOKTA	0.07	0.07	0.04	0.08	0.01
ERBOS	0.16	0.11	0.13	0.18	0.23
ERCB	-	0.02	0.04	0.01	0.04
EREGL	0.14	0.07	0.06	0.13	0.11
ISDMR	0.20	0.10	0.09	0.12	0.09
IZMDC	-0.11	-0.13	-0.10	-0.10	0.10
KRDMD	0.10	0.01	0.01	0.18	0.08
KCAER	-	-0.02	0.06	0.04	0.10
PNLSN	0.00	0.02	0.05	0.12	0.14
SARKY	0.05	0.04	0.08	0.10	0.13
TUCLK	-0.03	0.01	0.02	0.11	0.06
YKSLN	0.19	0.09	0.06	0.20	0.13
Sektör Ortalaması	0.06	0.02	0.05	0.10	0.11

Tablo 15, 2018 ile 2022 yılları arasında ana metal sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin aktif kârlılık oranlarını göstermektedir. Tabloda yer alan oranlara göre, ana metal sanayi sektörünün ortalama aktif kârlılığı 2018, 2019, 2020, 2021 ve 2022 yılları için sırasıyla, 0.06, 0.02, 0.05, 0.10 ve 0.11 olarak gerçekleşmiştir.

İşletmelerin aktif kârlılık oranlarına bakıldığında, CEMAS'ın 2021 ve 2022 yıllarında yüksek aktif kârlılık oranlarına sahip olduğu görülmekte, bu da işletmenin varlık verimliliğini arttırdığını göstermektedir. Benzer şekilde, CEMTS de ana metal sektöründe yer alan işletmeler içerisinde en yüksek aktif kârlılık oranına sahip işletmedir. Bu oran, 2021 ve 2022 yıllarında sırasıyla 0.34 ve 0.42 olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde, ERBOS da 2022 yılı için 0.23 aktif kârlılık oranına sahiptir.

Tablo 16. Ana metal sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin özkaynak kârlılık oranları

	2018	2019	2020	2021	2022
AYES	0.10	0.05	0.28	0.41	0.58
BMSTL	-	-0.37	0.07	0.27	0.20
BMSCH	0.15	0.04	0.16	0.13	0.19
BRSAN	0.10	0.02	0.00	0.01	0.11
BURCE	0.01	-0.04	0.04	0.03	0.09
BURVA	0.02	-0.02	0.04	0.06	0.11
CELHA	0.33	-0.31	-0.34	0.15	0.33
CEMAS	-0.27	-0.17	0.07	0.28	0.29
CEMTS	0.34	0.12	0.23	0.41	0.51
CUSAN	-0.03	0.05	0.12	0.39	0.37
DMSAS	0.30	0.13	0.11	0.17	-0.72
DOKTA	0.79	1.15	0.39	0.37	0.04
ERBOS	0.26	0.20	0.18	0.29	0.37
ERCB	-	0.06	0.11	0.02	0.10
EREGL	0.20	0.11	0.09	0.19	0.16
ISDMR	0.26	0.13	0.11	0.17	0.13
IZMDC	-1.14	-1.62	-1.05	-0.98	0.47
KRDMD	0.20	0.02	0.02	0.39	0.19
KCAER	-	-0.18	0.32	0.15	0.23
PNLSN	0.01	0.07	0.25	0.43	0.28
SARKY	0.17	0.15	0.30	0.38	0.45
TUCLK	-0.07	0.02	0.06	0.31	0.18
YKSLN	0.40	0.13	0.08	0.41	0.40
Sektör Ortalaması	0.11	-0.01	0.07	0.19	0.22

Tablo 16, 2018 ile 2022 yılları arasında ana metal sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin özkaynak kârlılık oranlarını sunmaktadır. Tabloda yer alan verilere göre, ana metal sanayi sektörünün ortalama özkaynak kârlılığı 2018, 2019, 2020, 2021 ve 2022 yılları için sırasıyla, 0.11, -0.01, 0.07, 0.19 ve 0.22 olarak gerçekleşmiştir. Bu veriler, sektör genelinde özkaynak kârlılık oranlarının zaman içinde artış gösterdiği göstermektedir.

Ancak, bazı işletmeler bazı yıllarda negatif özkaynak kârlılığına sahiptir. Özellikle, IZMDC 2018, 2019, 2020 ve 2021 yıllarında sırasıyla -1.14, -1.62, -1.05, -0.98 ile önemli ölçüde negatif özkaynak kârlılığı göstermiştir. Ancak, 2022 yılında bu işletmenin özkaynak kârlılığı 0.47 olarak iyileşmiştir. Ayrıca, özellikle 2019 yılında BMSTL, BURCE, BURVA, CELHA, CEMAS ve KCAER işletmeleri negatif özkaynak kârlılığına sahiptir. 2022 yılında ise sadece -0.72 ile DMSAS negatif özkaynak kârlılığı oranına sahiptir. 2022 yılında en yüksek kârlılığına sahip işletme ise 0.58 ile AYES'tir.

3.5. Büyüme Oranları

Tablo 17. Ana metal sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin satış gelirlerindeki büyüme oranları

	2018	2019	2020	2021	2022
AYES	0.39	-0.15	0.76	1.22	1.10
BMSTL	-	-	0.11	0.98	1.00
BMSCH	-	0.09	0.03	0.54	1.26
BRSAN	0.71	-0.06	-0.18	0.97	2.03
BURCE	0.24	-0.01	0.25	0.46	1.49
BURVA	0.06	-0.31	1.92	-0.47	1.45
CELHA	0.39	0.01	0.06	1.05	1.07
CEMAS	-0.04	0.03	0.40	0.64	1.39
CEMTS	0.68	-0.09	0.14	0.92	1.19
CUSAN	0.04	0.28	-0.03	2.19	0.77
DMSAS	0.35	0.03	0.02	0.76	1.07
DOKTA	0.11	-0.02	0.15	1.04	1.34
ERBOS	0.43	0.07	-0.05	1.27	0.89
ERCB	-	-	0.12	0.14	2.35
EREGL	0.44	0.02	0.17	1.13	0.87
ISDMR	0.49	0.04	0.03	1.16	0.70
IZMDC	0.57	-0.12	0.27	1.08	1.28
KRDMD	0.41	0.09	0.24	0.96	0.86
KCAER	-	-	0.10	1.14	1.23
PNLSN	-	-0.03	0.45	0.92	0.94
SARKY	0.30	0.02	0.17	1.06	0.98
TUCLK	0.39	0.17	0.03	0.72	1.07
YKSLN	0.26	0.38	0.08	2.69	1.18
Sektör Ortalaması	0.35	0.02	0.23	0.98	1.20

Tablo 17, 2018 ile 2022 yılları arasında ana metal sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin satışlarındaki büyüme oranlarını göstermektedir. Tabloya göre, ana metal sanayi sektörü her yıl satışlarda büyüme kaydetmiştir. Örneğin, 2018 yılında 2017 yılına göre ortalama olarak %35'lik büyüme gözlemlenmiştir ve 2022 yılında da 2021 yılına göre ortalama olarak %120'lik büyüme yaşanmıştır. Sektör ortalaması, ilgili yıllarda satışlarda sürekli bir artışın olduğunu göstermektedir.

İşletmelerin satışlarındaki büyüme oranlarına bakıldığında, 2022 yılında en yüksek büyüme oranının %235 ile ERCB'de gerçekleştiği görülmektedir. Onu %203'lük büyüme ile BRSAN takip etmiştir. 2022 yılı satışlarında büyüme oranlarına göre en düşük büyüme oranının ise %77 ile CUSAN'da olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, bu işletmelerin yanı sıra ana metal sanayi işletmeleri içerisinde 2022 yılında BMSCH, BURCE, BURVA, CEMAS, DOKTA, IZMDC ve KCAER'in sektör ortalamasının üzerinde bir büyüme sergilediği görülmüştür.

Tablo 18. Ana metal sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin dönem kârındaki büyüme oranları

	2018	2019	2020	2021	2022
AYES	-0.19	-0.45	6.51	1.33	2.24
BMSTL	-	-	-1.25	16.35	1.42
BMSCH	-	-0.66	4.41	1.43	1.61
BRSAN	0.16	-0.77	-1.16	-9.86	13.30
BURCE	-1.08	-13.53	-2.04	-0.16	11.22
BURVA	-0.91	-2.83	-2.73	0.55	2.97
CELHA	0.71	-1.57	-0.22	-1.93	0.20
CEMAS	-0.17	-0.34	-2.87	7.07	0.54
CEMTS	0.61	-0.61	1.46	1.91	1.37
CUSAN	-1.61	-2.64	1.72	4.16	0.86
DMSAS	5.77	-0.55	-0.03	1.03	-4.33
DOKTA	0.49	-0.03	-0.14	3.13	-0.70
ERBOS	0.32	-0.09	0.31	1.29	0.86
ERCB	-	-	1.75	-0.67	6.49
EREGL	0.50	-0.40	0.00	3.58	0.16
ISDMR	0.72	-0.48	0.12	1.67	0.04
IZMDC	-39.69	0.46	-0.13	0.69	-2.53
KRDMD	2.24	-0.90	-0.25	62.52	-0.44
KCAER	-	-	-4.48	0.66	4.58
PNLSN	-	5.92	4.23	3.61	1.66
SARKY	0.03	-0.02	1.79	1.23	1.04
TUCLK	-2.99	-1.25	3.32	9.98	0.14
YKSLN	1.55	-0.25	-0.30	7.62	0.52
Sektör Ortalaması	-1.86	-1.05	0.44	5.10	1.88

Tablo 18, 2018 ile 2022 yılları arasında ana metal sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin dönem kârındaki büyüme oranlarını sunmaktadır. Tabloya göre, ana metal sanayi sektörü 2018 ve 2019 yıllarında sırasıyla ortalama olarak %186 ve %105 negatif büyüme yaşamıştır. Ancak, sektörün ortalama performansına bakıldığında, diğer yıllarda dönem kârında büyüme gözlenmiştir. 2020, 2021 ve 2022 yıllarında sırasıyla %44, %510 ve %188'lik büyüme oranları kaydedilmiştir.

İşletmelerin dönem kârındaki büyüme oranlarına bakıldığında, özellikle 2022 yılında BRSAN (%1330) ve BURCE (%1122) gibi işletmelerin dönem kârlarında büyük bir artış yaşandığı görülmektedir. Bu artışlar, sektör ortalamasının çok üzerinde gerçekleşen büyümeleri temsil etmektedir. 2022 yılında dönem kârında azalış gösteren, yani bir önceki yıla göre daha düşük dönem kârına sahip işletmeler de bulunmaktadır. Bu işletmeler, DMSAS, DOKTA, IZMDC ve KRDMMD olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu işletmelerin bir önceki yıla göre dönem kârlarında azalma yaşanmış ve bu azalış oranları sırasıyla, -%433, -%70, -%253 ve -%44 olarak kaydedilmiştir.

Tablo 19. Ana metal sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin aktif büyüme oranları

	2018	2019	2020	2021	2022
AYES	0.08	0.29	0.51	0.89	0.93
BMSTL	-	-	0.16	0.98	0.74
BMSCH	-	0.09	0.45	1.04	1.16
BRSAN	0.64	0.02	0.16	1.05	0.67
BURCE	0.03	0.61	0.09	0.10	2.26
BURVA	-0.06	0.30	0.13	0.25	1.20
CELHA	0.37	0.16	0.07	1.26	0.23
CEMAS	0.13	0.03	0.92	0.87	0.56
CEMTS	0.19	0.04	0.26	0.70	0.92
CUSAN	0.22	-0.07	0.31	1.06	1.01
DMSAS	0.35	-0.02	0.24	0.52	0.99
DOKTA	0.30	0.05	0.43	1.07	0.68
ERBOS	0.25	0.26	0.13	0.67	0.47
ERCB	-	-	0.50	0.66	0.62
EREGL	0.47	0.12	0.24	1.18	0.38
ISDMR	0.52	0.03	0.31	0.97	0.34
IZMDC	0.12	0.16	0.17	0.68	0.49
KRDMD	0.19	0.10	0.20	1.02	0.22
KCAER	-	-	0.16	1.41	1.11
PNLSN	-	0.15	0.71	0.86	1.18
SARKY	0.19	0.21	0.39	0.91	0.52
TUCLK	0.19	0.13	0.35	0.97	1.14
YKSLN	0.03	0.61	0.07	1.42	1.37
Sektör Ortalaması	0.23	0.16	0.30	0.89	0.83

Tablo 19, 2018 ile 2022 yılları arasında ana metal sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin aktif büyüme oranlarını sunmaktadır. Tabloya göre, ana metal sanayi sektörü her yıl aktiflerinde büyüme kaydetmiştir. Örneğin, 2018 yılında 2017 yılına göre ortalama olarak %23'lik büyüme yaşanmıştır ve 2022 yılında da 2021 yılına göre ortalama olarak %83'lük bir büyüme gözlenmiştir. Sektör ortalaması, ilgili yıllarda aktiflerde sürekli bir artışın olduğunu göstermektedir.

İşletmelerin aktiflerindeki büyüme oranlarına bakıldığında, 2022 yılında en yüksek büyüme oranının %226 ile BURCE'de gerçekleştiği görülmektedir. Onu %137'lik büyüme ile YKSLN takip etmiştir. 2022 yılı aktif büyüme oranlarına göre en düşük büyüme oranının ise %22 ile KRDMMD'de olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 20. Ana metal sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin özkaynak büyüme oranları

	2018	2019	2020	2021	2022
AYES	0.07	0.03	0.36	0.60	1.28
BMSTL	-	-	0.33	3.51	2.17
BMSCH	-	0.30	0.29	1.96	0.85
BRSAN	0.51	0.04	0.23	0.87	0.78
BURCE	-0.08	1.03	0.00	0.04	3.56
BURVA	0.00	0.26	0.01	0.06	1.15
CELHA	0.29	-0.39	-0.28	1.14	-0.46
CEMAS	0.24	0.06	3.23	1.10	0.53
CEMTS	0.48	0.10	0.25	0.65	0.93
CUSAN	-0.06	0.05	0.22	0.54	0.92
DMSAS	0.97	0.05	0.13	0.35	-0.23
DOKTA	1.71	-0.34	1.51	3.43	1.45
ERBOS	0.22	0.17	0.47	0.38	0.49
ERCB	-	-	0.53	0.78	0.60
EREGL	0.52	0.07	0.32	1.06	0.40
ISDMR	0.58	0.03	0.36	0.78	0.32
IZMDC	-0.54	0.03	0.35	0.81	2.19
KRDMD	0.67	-0.05	0.01	1.55	0.15
KCAER	-	-	0.97	2.60	2.52
PNLSN	-	0.10	0.55	1.62	3.11
SARKY	0.22	0.07	0.43	0.72	0.76
TUCLK	0.02	0.06	0.15	1.27	0.92
YKSLN	0.64	1.33	0.09	0.74	0.54
Sektör Ortalaması	0.36	0.15	0.46	1.15	1.08

Tablo 20, 2018 ile 2022 yılları arasında ana metal sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin özkaynak büyüme oranlarını sunmaktadır. Tabloya göre, ana metal sanayi sektörü her yıl özkaynaklarında büyüme kaydetmiştir. Örneğin, 2018 yılında 2017 yılına göre ortalama olarak %36'lık büyüme yaşanmıştır ve 2022 yılında da 2021 yılına göre ortalama olarak %108'lik bir büyüme gözlenmiştir. Sektör ortalaması, ilgili yıllarda özkaynaklarda sürekli bir artışın olduğunu göstermektedir.

İşletmelerin özkaynak büyüme oranlarına bakıldığında, 2022 yılında en yüksek büyüme oranının %356 ile BURCE'de gerçekleştiği görülmektedir. Onu %311'lik büyüme ile PNLSN takip etmektedir. 2022 yılı özkaynak büyüme oranlarına göre en düşük büyüme oranının ise -%46 ile CELHA'da olduğu gözlemlenmiştir.

3.6. Borsa Performans Oranları

Tablo 21. Ana metal sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin fiyat kazanç oranları

	2018	2019	2020	2021	2022
AYES	2.69	7.85	5.44	5.40	7.56
BMSTL	-	-	-	-	11.21
BMSCH	-	-	-	12.78	9.84
BRSAN	3.51	24.70	-369.63	40.53	8.83
BURCE	117.88	-17.02	59.45	101.89	14.33
BURVA	134.12	-481.56	1423.26	430.43	192.35
CELHA	2.03	-4.29	-18.18	43.77	164.64
CEMAS	-3.66	-11.01	20.17	2.87	4.14
CEMTS	3.95	14.19	11.32	4.63	6.77
CUSAN	-23.62	25.88	23.03	5.30	7.06
DMSAS	1.68	5.68	11.12	8.22	-10.13
DOKTA	2.29	15.63	30.59	7.86	91.97
ERBOS	1.05	7.27	9.34	11.25	10.21
ERCB	-	-	-	-	73.24
EREGL	2.75	6.81	11.49	5.38	7.74
ISDMR	2.43	7.92	9.11	9.35	14.36
IZMDC	-0.53	-1.78	-2.68	-4.47	7.10
KRDMD	2.51	35.13	101.11	2.54	9.38
KCAER	-	-	-	-	18.27
PNLSN	-	-	-	-	17.55
SARKY	3.29	5.19	7.77	7.93	11.20
TUCLK	-10.08	73.76	34.95	5.78	12.53
YKSLN	-	4.96	50.18	6.27	9.94
Sektör Ortalaması	14.25	-15.59	78.77	37.25	30.44

Tablo 21, 2018 ile 2022 yılları arasında ana metal sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin fiyat kazanç oranlarını sunmaktadır. Fiyat kazanç oranları işletmeler arasında büyük farklılıklar göstermektedir. Özellikle bazı işletmeler yüksek fiyat kazanç oranına sahiptir. Ancak, negatif veya çok düşük fiyat kazanç oranlarına sahip işletmeler de bulunmaktadır. Sektörün özellikle 2020 yılında yüksek bir fiyat kazanç oranına (78.77) sahip olduğu görülmektedir, fakat bu oranlar 2021 (37.25) ve 2022 (30.44) yıllarında düşüş göstermiştir.

2022 yılında ana metal sanayi sektörü işletmeleri içerisinde en yüksek fiyat kazanç oranına sahip işletme 192.35 ile BURVA'dır. Onu 164.64 ile CELHA takip etmektedir. En düşük fiyat kazanç oranına sahip işletme ise 4.14 ile CEMAS'tır.

Tablo 22. Ana metal sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin hisse başına kâr oranları

	2018	2019	2020	2021	2022
AYES	0.25	0.14	1.03	2.39	3.87
BMSTL	-	-1.39	0.35	1.70	3.38
BMSCH	0.27	0.09	0.50	0.67	1.75
BRSAN	2.00	0.46	-0.08	0.67	9.52
BURCE	0.03	-0.34	0.35	0.30	3.63
BURVA	0.01	-0.02	0.03	0.05	0.21
CELHA	1.11	-0.63	-0.49	0.18	0.22
CEMAS	-0.14	-0.09	0.08	0.41	0.63
CEMTS	1.45	0.56	1.37	3.99	9.45
CUSAN	-0.07	0.12	0.32	1.63	3.04
DMSAS	0.69	0.31	0.30	0.61	-1.07
DOKTA	1.51	1.47	0.73	3.00	0.64
ERBOS	13.79	3.28	4.28	9.82	18.29
ERCB	-	0.46	1.25	0.32	2.38
EREGL	1.67	1.00	1.00	4.59	5.33
ISDMR	1.42	0.74	0.84	2.23	2.32
IZMDC	-0.97	-1.41	-1.23	-0.52	0.80
KRDMD	0.71	0.07	0.05	3.38	1.91
KCAER	-	-0.26	0.91	0.64	1.15
PNLSN	0.01	0.09	0.35	1.14	2.33
SARKY	0.46	0.44	0.83	1.85	2.82
TUCLK	-0.21	0.05	0.23	2.54	2.89
YKSLN	0.79	0.42	0.10	0.87	1.33
Sektör Ortalaması	1.24	0.24	0.57	1.85	3.34

Tablo 22, 2018 ile 2022 yılları arasında ana metal sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin hisse başına kâr oranlarını sunmaktadır. Hisse başına kâr oranları yıllara göre değişkenlik göstermektedir. Söz konusu dönemde 2022 yılı, sektörde hisse başına kâr oranlarının en yüksek olduğu yıl olarak öne çıkmaktadır. Özellikle, 2022 yılında ERBOS işletmesinin son derece yüksek bir hisse başına kâr oranına sahip olduğu görülmektedir. Bunu takip eden en yüksek orana sahip işletme ise CEMTS olarak dikkat çekmektedir. Ayrıca, 2021 ve 2022 yıllarında bazı işletmelerin hisse başına kâr oranlarında önemli artışlar yaşandığı gözlenmektedir. DMSAS ise -1.07 hisse başına kâr oranıyla, ana metal sanayi sektöründe yer alan işletmeler arasında en düşük orana sahip olanıdır.

Tablo 23. Ana metal sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin PD/DD oranları

	2018	2019	2020	2021	2022
AYES	0.26	0.40	1.54	2.21	4.41
BMSTL	-	-	-	-	2.30
BMSCH	-	-	-	1.72	1.87
BRSAN	0.36	0.56	1.11	0.58	1.00
BURCE	0.75	0.67	2.40	3.31	1.25
BURVA	2.17	11.31	57.31	25.50	21.02
CELHA	0.68	1.34	6.15	6.44	54.56
CEMAS	0.97	1.84	1.49	0.81	1.18
CEMTS	1.35	1.70	2.65	1.92	3.43
CUSAN	0.78	1.34	2.66	2.05	2.65
DMSAS	0.51	0.73	1.24	1.38	7.31
DOKTA	1.80	18.03	12.07	2.89	4.14
ERBOS	0.27	1.45	1.66	3.32	3.77
ERCB	-	-	-	-	7.31
EREGL	0.55	0.76	0.98	1.02	1.22
ISDMR	0.64	1.05	1.00	1.54	1.86
IZMDC	0.60	2.89	2.81	4.37	3.34
KRDMD	0.50	0.73	1.57	0.98	1.78
KCAER	-	-	-	-	4.20
PNLSN	-	-	-	-	4.93
SARKY	0.55	0.79	2.30	3.04	4.99
TUCLK	0.72	1.26	2.23	1.79	2.31
YKSLN	-	0.63	4.13	2.56	4.00
Sektör Ortalaması	0.79	2.64	5.85	3.55	6.30

Tablo 23, 2018 ile 2022 yılları arasında ana metal sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin Piyasa Değeri/Defter Değeri (PD/DD) oranlarını sunmaktadır. 2022 yılında sektörde yüksek PD/DD oranları göze çarpmaktadır. Özellikle CELHA işletmesi, 2022 yılında son derece yüksek bir (54.56) PD/DD oranına sahiptir. Bunu takip eden işletme ise 21.02 PD/DD oranı ile BURVA'dır. Ancak, BURVA'nın PD/DD oranı 2021 ve 2022 yıllarında düşüş göstermiştir. Yıllar içinde en yüksek PD/DD oranına sahip olduğu yıl ise 2020 olarak öne çıkmaktadır. Ana metal sanayi işletmeleri içinde en düşük PD/DD oranına sahip olan işletme ise BRSAN'dır. BRSAN'ın 2018 yılında 0.36 olan oranı, 2022 yılında 1.00'a yükselmiştir. Bir önceki yıl olan 2021'de ise 0.58 olarak kaydedilmiştir.

4. Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde, Borsa İstanbul'da ana metal sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin finansal analizi gerçekleştirilmiştir. Finansal analiz kapsamında işletmelerin oranları incelenmiştir. Bu kapsamda, her bir işletmenin 2018 ile 2022 yıllarını içeren beş yıllık dönemi kapsamaktadır. Bu dönemde, işletmelerin likidite, mali yapı, faaliyet, kârlılık, büyüme ve son olarak borsa performans oranları detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Analiz sonuçlarına göre, işletmelerin likidite oranları, kısa vadeli borçlarını ödeme kapasitelerinin yeterli olduğunu göstermektedir. Bu durum, sektörün genel anlamda sağlam bir likiditeye sahip olduğunu işaret etmektedir. Ancak, mali yapı oranları incelendiğinde, ana metal sektöründeki işletmelerin finansal yapılarının borçlanma düzeyinin yüksek olduğu, özellikle kısa vadeli borçların belirgin bir şekilde fazla olduğu görülmektedir. Bu durum, işletmelerin gelecekteki finansal risklerini yönetmeleri gerektiğini göstermektedir.

Ana metal sanayi sektöründe kârlılık oranları dalgalı bir seyir izlemektedir ve genel olarak kısmen düşük seviyelerdedir. Ancak, son yıllarda sektördeki işletmelerin kârlılık oranlarında artışlar gözlenmektedir. Faaliyet oranları incelendiğinde, işletmelerin alacaklarını kısmen hızlı bir şekilde tahsil ettiği, ancak stok sürelerinin kısmen yüksek olduğu görülmektedir.

Benzer şekilde, ana metal sanayi işletmelerinin büyüme oranları ve borsa performans oranları da olumlu bir görünüm sergilemektedir. Genel olarak, ana metal sanayi işletmelerinin yapılan oran analizleri sonuçları, sektörün iyi bir finansal durumda olduğunu ve kârlılık düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir. Alacak tahsilatının hızlı olması işletmeler açısından avantaj sağlamaktadır.

Sonuç olarak, ana metal sektöründeki işletmelerin finansal analizi, kârlılık, mali yapı, nakit akışı ve stok yönetimi gibi temel alanlarda yapılacak geliştirmelerle, işletmelerin sürdürülebilir büyüme elde etmelerine ve rekabetçi bir avantaj kazanmalarına yardımcı olabilir.

KAYNAKLAR

- Bakirci, F., Shiraz, S. E., & Sattary, A. (2014). BİST’da Demir, Çelik Metal Ana Sanayii Sektöründe Faaliyet Gösteren İşletmelerin Finansal Performans Analizi: VZA Süper Etkinlik ve TOPSIS Uygulaması. *Ege Akademik Bakış*, 14(1), 9-19.
- Birleşik Metal İşçileri Sendikası (2003). Demir Çelik Sektörü. http://www.birlesikmetal.org/kitap/kitap_03/2003-2.pdf
- Çelik Boru İmalatçıları Derneği (2017). Çelik Boru Sektör Raporu. https://tubeandsteelistanbulfair.com/tubeandsteelistanbulfair/uploads/reports/2017_CEL%C4%B0K_BORU_SEKTOR_RAPORU.pdf
- Dolun, L. (2016). Ana Metal Sanayii. <https://silo.tips/download/ana-metal-sanay-hazrlayan-leyla-dolun-kdemli-uzman>
- Elğın, E. (2016). *Borsa İstanbul’da (BİST) İşlem Gören Demir Çelik Sektörü Şirketlerinin Finansal Oranlar Aracılığıyla 2009-2014 Dönemlerinin Analizi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Çanakkale.
- Ersöz, F., Ersöz, T., & Erkmen, İ. N. (2016). Dünyada ve Türkiye’de ham çelik üretimine bakış. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Fen Bilimleri Dergisi*, 32(2).
- International Standart Industrial Classifications of All Economic Activities, Third Edition. https://unstats.un.org/unsd/classifications/Econ/Download/In%20Text/ISIC_Rev_3_English.pdf
- Özden, A., & Haçikoğlu, M. (2017). Ana Metal Sanayi Sektörü. İstanbul: A&T Bank Ekonomik Araştırmalar Departmanı. https://www.atbank.com.tr/Documents/Features/ATB_ana-metal-sanay%C4%B1-sektoru_eylul-2017-pdf_128.PDF
- Şahinkaya, S. (2012). Ana metal sanayi. <https://www.yumpu.com/tr/document/read/37107074/ana-metal-sanayisi-turkiye-kalknma-bankas>
- Tatlıdil, F., F., & Sayın, E., R. (2011). Demir Çelik Sektörü Mevcut Durum Analizi. <https://www.kalkinmakutuphanesi.gov.tr/assets/upload/dosyalar/demir-celik-sektoru-mevcut-durum-analizi.pdf>
- TÜİK (2023). Sanayi Üretim Endeksi. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Sanayi-Uretim-Endeksi-Ekim-2022-45740>
- Uygurtürk, H., & Korkmaz, T. (2012). Finansal performansın TOPSIS çok kriterli karar verme yöntemi ile belirlenmesi: Ana metal sanayi işletmeleri üzerine bir uygulama. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7(2), 95-115.
- World Steel in Figures (2023). <https://worldsteel.org/wp-content/uploads/World-Steel-in-Figures-2023-4.pdf>
- Yaşar, O. (2009). Türk imalat sanayinde lokomotif bir sektör: demir çelik sanayi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (20), 42-78.

